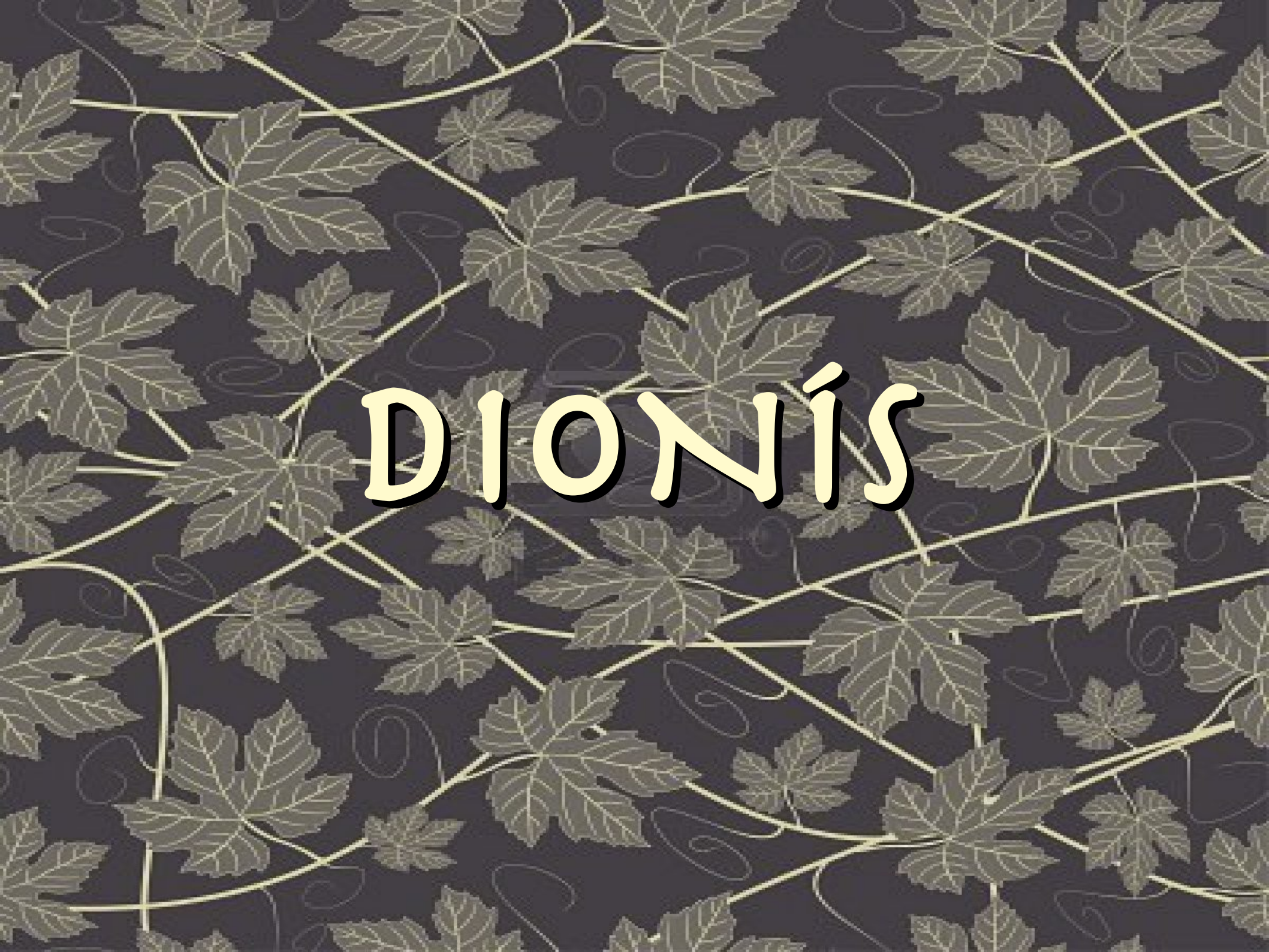

DIONÍIS

DADES PERSONALS.

Nom grec: Διόνυσος.

Nom llatí: Bacus, identificat també amb l'antic déu itàlic Liber Pater.

Progenitors: el déu Zeus i la mortal Sèmele.

Estat civil: casat amb Ariadna, filla del rei Minos.

Déu de: la vinya, el vi, el deliri místic, el teatre, la diversió, la festa.

Atributs: corona de pàmpols, tirs (vareta llarga ornada amb heura), raïm, copa.

És representat jove,
sense barba,
conduint un carro
tirat per panteres o
tigres o lleopards,
amb un seguici de
sàtirs, silens, faunes,
mènades o bacants
i el déu Pan.

Bacchus, Caravaggio, 1598

MÈNADES O BACANTS.

Dones posseïdes que segueixen Dionís. Representades nues o vestides amb vels lleugers, que no amaguen els seus cossos. Duen corones d'heura i un tirs. A vegades toquen la flauta entregades a una dansa violenta.

Posseïdes pel déu van errants pels camps, dansant i cantant, cridant Evohé! Tenen poder sobre les feres a les que dominen a la seva voluntat.

Sacerdotessa de Bacus,
John Collier, 1885-89.

FAUNES.

Són genis selvàtics i dels camps, companys dels pastors.

La seva natura és doble: meitat homes, meitat cabrits. Tenen banyes i peülles de cabra.

SÀTIRS.

Són genis de la Natura. Representats de diferents maneres: meitat cavalls-homes o meitat cabrits-homes.

Tenen una llarga coa semblant a la dels cavalls i un penis sobrehumà i perpètuament erecte.

Ballen en els camps, beuen amb Dionís i persegueixen les mènades i les nimfes que els rebutgen.

Faune tocant la flauta,

Merse, 1867

SILÈ.

És un personatge que educà a Dionís. Se'l considera fill de Pan o d'Hermes.

Posseïa gran saviesa que no revelava als humans.

Era lleig i gras. Tenia la mirada de toro i cavalcava un ase sobre el qual trontollava ja que solia anar ebri.

SILENS.

Sàtirs que arriben a la vellesa.

PAN.

Déu dels pastors i els ramats.

És representat meitat home, meitat animal. Barbut, amb arrugues i dues banyes al front. Té el cos pelut i les cames de cabra.

És veloç i àgil.

Gaudeix d'una gran activitat sexual, persegueix nimfes.

Duu una siringa, espècie de flauta.

En néixer fou embolcallat amb una pell de llebre i portat a l'Olimp on féu riure a tots els déus pel seu aspecte i d'aquí el seu nom Pan (perquè alegrà el cor a tothom: πᾶν "tot").

CULTE.

En el seu honor es celebraven processons amb màscares que representaven els genis de la Terra i la fecunditat. D'aquí sorgí el teatre.

Les Bacanals, Misteris de Dionís o Grans Dionisies, eren festes de caràcter orgiàstic que es prohibiren a Roma al S.II aC a causa de les seves característiques.

MITES IMPORTANTS.

NAIXEMENT.

Sèmele, princesa tebana, fou estimada per Zeus i va concebre Dionís. Hera, gelosa, transformada en mortal li suggerí que li demanàs al seu amant que es mostràs en tot el seu esplendor diví. Amb anterioritat el déu, imprudentment, li havia promès a Sèmele concedir-li allò que ella li demanàs. Un cop Zeus va aparèixer amb els seus trons i llamps davant Sèmele, aquesta morí fulminada i carbonitzada estant embarassada de sis mesos. El déu li extragué el fetus i se'l cosí a la cuixa, d'on va néixer, mesos més tard, Dionís, el déu nascut dues vegades.

El triomf de Bacus, Cornelis de Vos, 1636-38

INFÀNCIA.

Dionís va ser confiat al rei Atamant i a la seva dona Ino, germana de Sèmele, que el vestiren de nina per tal d'evitar la ira d'Hera. Però la deessa ho descobrí i embogí a Ino i a Atamant que mataren els seus dos fills: Melicertes fou bollit i Learc ferit per una javelina ja que el seu pare pensava que era un cèrvol.

Zeus decidí emportar-se Dionís lluny de Grècia, a Nisa, situat a Àsia, Etiòpia o Àfrica, segons les versions. Allà el criaren les nimfes i el seu pare el transformà en cabrit per tal que Hera no el reconegués.

Los borrachos o el triunfo de Baco,
Velázquez, 1629

LA ÍNDIA.

De Tràcia es dirigí a la Índia, país que conquerí mitjançant una expedició meitat guerrera, meitat divina, ja fós amb l'exèrcit, ja fós amb encanteris o poder místic.

D'aquesta època sorgí el seu seguici triomfal: el carro tirat per panteres o tigres i ornat amb pàmpols i heura, els silens i les bacants, els sàtirs...

Triomf de Bacus, Carracci, 1597-1608

VIATGE A NAXOS.

Dionís volgué anar a Naxos i contractà uns pirates per tal que el conduïssin a l'illa. Aquests, però, fingint acceptar el pacte s'embarcaren cap Àsia amb la intenció de vendre el déu com esclau. Ell, en adonar-se'n, transformà els remes en serps, emplenà el vaixell amb heura i feu sonar flautes invisibles. Aturà la nau i els pirates embogits es llançaren al mar on el déu els convertí en dofins. D'aquí s'explica que aquests animals siguin amics de l'home i s'esforcin per salvar-lo en els naufragis, ja que són pirates penedits.

En aquest moment, el poder de Dionís fou reconegut en tot el món i el déu va poder ascendir a l'Olimp.

Abans de pujar-hi, Dionís va veure Ariadna abandonada per Teseu a Naxos. Captivat per la seva bellesa es casà amb ella i la portà amb ell a la seu dels déus.

Bacchus i Ariadna, Tiziano, 1520

